Q. D. B. V.

DE

DOLORIBVS

IN REGIA FRIDERICIANA

SVB PRÆSIDIO

DN. FRIDERICI HOFFMANN

ORDINIS MEDICI SENIORIS

ATQVE DECANI

PRO OBTINENDO

DOCTORIS IN MEDICINA

GRADV

a. d. 5. April. 1730.

H. L. Q. C.

DISSERTATIONEM INAVGVRALEM

Publicæ eruditorum ventilationi subiiciet

AVTOR

CHRISTIANVS FRIDERICVS LVDOLF,

BEROLINENSIS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,

Typis IOH. CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

VIRO
EXCELLENTISSIMO EXPERIENTIS-
SIMO, ATQVE DOCTISSIMO

DOMINO

D. AVGUSTINO BVDDE,

SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS BORVSSICÆ
CONSILIARIO AVLICO ET ARCHIATRO
PRVDENTISSIMO
COLLEGII MEDICI SVPERIORIS BEROLINENSIS
ASSESSORI AMPLISSIMO
REGIAE SOCIETATIS SCIENTIARVM
CLASSIS PHYSICO-MEDICÆ DIRECTORI
MERITISSIMO
IN COLLEGIO MEDICO-CHIRVRGICO
ANATOMIÆ ET PHYSICES PROFESSORI
CELEBERRIMO
NEC MINVS
ACADEMIÆ NATVRÆ CVRIOSORVM CÆSAREÆ
MEMBRO DIGNISSIMO
FAVTORI COLENDISSIMO

Dissertationem hanc inauguralem
Devoto affectu
D. D. D.
AVTOR.

J. J.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA DE DOLORIBUS

§. 1.

Epe corpus noſtrum, absque eo, quod corpora extra nos poſita in idem agere obſervemus; non rarius etiam, ſi corpora externa in fibras noſtri corporis nervoſas, premendo, tendendo, vulnerando, rodendo, agunt, dolet: ſaltim mutationis cuiusdam, in corpore noſtro præſentis, nobis conſcii ſumus, magno cum tædio & ceſſationis ipſius tantum perceptionis, deſiderio: experientia teſte.

§. 2.

Eſt igitur dolor, ſenſatio triſtis, cum magno deſiderio ceſſationis ipſius ſenſationis, ut talis.

§. 3.

Hinc, cum dolor ſit ſenſatio triſtis, & dicto deſiderio (§. 1. 2.) iuncta, adeſſe vel abeſſe ſimul, in mutatione quæ in corpore fit, & quam eiusmodi idea triſtis in mente ſubſequitur, quasdam conditiones, quæ in mutationibus in noſtro corpore fientibus

 tibus

tibus nulla eiusmodi trifti idea comitatis, vel abſunt vel adſunt, concludere licet.

§. 4.

Per experientiam conſtat, idem illud, quod minori vi in noſtri corporis partes agens, nullum infert dolorem, maiori vi agens in easdem, intenſiſſimum ſepe inferre poſſe dolorem; minime tamen inde concludendum, ſolum actionis gradum maiorem, atque ſic actionem fortiorem in ſe ſpectatam, eſſe cauſam doloris, vt pote quod, a poſteriori, falſiſſimum eſſe, facile monſtrari poteſt; fortior enim actio corporum externorum, in noſtras partes, tantum abeſt, ut inferat dolorem ſemper, ut ſi diſtinctior inde fiat perceptio, oblectatione animus perfundatur ſepiſſime. Potius, cum iterum experientia doceat, eandem vim corporum externorum, in noſtri corporis diverſas partes, diverſum efficere ſenſationis imo & doloris gradum, facile ex hactenus dictis (§. 3. 4.), patet, actionem corporum externorum in noſtrum corpus, non cum alia quadam eorundem actione, ſed cum vi, qua noſtri corporis partes reagere poſſunt, hoc loco nobis comparandam eſſe, ſaltim cum actione, rerum ab extra in noſtrum corpus agentium, eiusdem partium reactionem, ſimul conſiderari debere.

§. 5.

Omni actioni, corporum externorum, in noſtrum, reſiſtunt partium eiusdem 1) inertia, 2) interdum gravitas, 3) cohæſio.

§. 6.

§. 6.

Agunt contra, corpora externa in noſtrum, 1) ex vi impreſſa, 2) vel ex adhæſione, vel 3) reſiſtendo tantum ex impenetrabilitate.

§. 7.

Corpus noſtrum, per ſolum motum, non læditur vnquam, etiamſi vi moveatur maxima; (abſtracte hic concipienda ſunt, quæ quidem concrete non ita fiunt) Neque enim vllum corpus maiori mouetur vi, ac habet ad movendum, neque maiori vi reſiſtit, ac ſeſe movere poteſt: Hinc ſequitur etiam, ut nullum corpus, vi iuſto maiori inſolam vim inertiæ partium noſtrarum, agere poſſit. Vnde porro ſequitur cum gravitas quatenus actioni cuidam reſiſtit, conſiderari queat, tanquam ſpecies vis inertiæ; ut propter ſolam cohæſionem, quam corporis noſtri partes habere debent, iuſto maiori vi, corpora externa in illud agere poſſint (§. 5.). Ergo actio corporis noſtri, quæ in doloris conſideratione, obſervanda venit (§. 4.) unice eſt partium eiusdem cohæſio. Interim, quoniam corpus noſtrum, non eſt corpus perfecte durum, cum ſingularum eius partium cohæſio, longe ſit minor, vi inertiæ totius, ſepe iis corporum externorum actionibus, quæ in vi inertiæ noſtrarum partium tantum, perfecte ſi durum eſſet corpus noſtrum, mutationem producerent ſenſibilem, a cohæſione noſtrarum partium reſiſtentia ſit, integritati noſtri corporis, ceteroquin incongrua. Nimirum cum in corpore, vti noſtrum eſt, ex

alius

alius corporis impulſu, ſemper prius partes quædam tantum moveantur, quam totum cedit, imo ſepe prius partes plane diſcontinuentur quædam, quam totum vel tantillum quidem mouetur; quocunque corpora externa, in noſtrum agant modo, (§. 6.) reſiſtentiam ipſis partium noſtrarum cohæſione fieri poſſe, patet.

§. 8.

Corporis noſtri partes, cohærent quidem vi adhuc maiore ac illa eſt, qua ad actiones in oeconomia animali ſuſtinendas opus habent, & quam diu magis non tenduntur, quam mechaniſmus noſtri corporis requirit, nunquam nobis dolor oritur; quam primum autem, fibræ cohæſio, maiori corporis cuiusdam externi actioni reſiſtere debet, quam ſtatus naturalis ſub omnibus circumſtantiis a fibra unquam, requirit, tunc cohæſio partium fibræ, vel plane aufertur, vel ſaltim tantum imminuitur, vt, quamdiu actionem iſtam, iuſto maiorem, fibræ cohæſio ſuſtinet, ſimul actionem ſuam naturalem ferre inſuper non poſſit. Quæ omnia per experientiam edocemur.

§. 9.

Ea igitur cohæſio partium noſtri corporis ſolidarum, puta fibrarum ſenſilium, quæ minor eſt cohæſione partium fibræ, quam hæ habent vel habere debent eo ad huc tempore, quando validiſſimam ſuam in ſtatu naturali, actionem fibra præſtat, eſt illa actio corporis noſtri, qua cum, doloris in mente idea præſentis iuncta ſemper eſt (§. 8. 7. 4. 3.)

§. 10.

§. 10.

Confirmat hoc (§. 9.) experientia, qua fibras simul ac plane disruptæ vel dissectæ sunt, atque sic cohæsio partium in totum sublata est, non amplius dolere, observamus.

§. 11.

Definiri igitur *dolor* potest, quod sit sensatio tristis, cum magno desiderio cessationis ipsius tantum sensationis, a cohæsione partium fibrarum nostrarum, ultra statum naturalem, sensibiliter imminuta.

§. 12.

Quodsi autem, partes nostræ actionem aliorum corporum iusto maiorem sustinere debent, vel ea corporum externorum, quæ impelluntur cum maiori impetu, vel illorum, quæ ex ad hæsione agunt, plura simul, vel quæ plane non agere debebant, ut agant necesse est, vel ut adsint denique corpora quædam, actioni cuidam nostri corporis, resistentia, quæ adesse, saltim pro tempore, non debebant.

§. 13.

Quæ adhæsione in nostras partes agunt (§. 4. 6.) & 1.) separationem partium unitarum præstare sic valent, sunt uti etiam per experientiam scimus, speciatim ignis, aqua, & sales omnis fere generis in eadem soluti, quorum actio ad separandum, in corpore humano, per continuam fluidorum eiusdem, pressionem & commotionem satis iuuatur, ubi &

hoc accedit, quod in eodem noſtro corpore, nunquam aqua aut ſales agant ſolitarie, ſed vel alterutrum, vel utrique cum igne ſemper agant ſimul, 2.) adhærent quidem, ſed quatenus adhærent, & ut tales particulæ, cohæſionem nunquam imminuunt, potius augent, qualis generis ſunt ſulphureæ partes, has enim ſi cum tali impetu agere velles, ut unita diſcontinuent, prius reſolverentur, 3.) adhærere quidem poſſunt, & ſub certis circumſtantiis cohæſionem & firmitatem fibræ augere, ſub aliis vero circumſtantiis, vix tamen quatenus adhærent, tanquam eadem interim corpora, fibræ partium, cohæſionem imminuere, & ſic intenſiſſimos dolores inferre valent, ſuntque, aereæ, terreæ, tartareæ huius generis particulæ.

§. 14.

Ex adhæſione igitur, quæ noſtrarum partium cohæſionem auferre poſſunt, ſunt quidem aqua, ignis, & ſalia (§. 13. n. 1.) particulæ tamen aqueæ, per ſe ex adhæſione ſua id præſtare non valent, aqua autem, quatenus concipitur tanquam compoſitum ex aqueis, & tali copia tantum igneis particulis præſentibus, vt fluidum inde euaſerit, ſoluit quidem ſolida noſtra, quia tamen partim, in ſtatu naturali tanta ſepe adeſt in copia, in corpore noſtro, agitque in partes eiusdem, vt maior gradus vix locum habeat, partim quia etiamſi ſoluat reuera partes noſtras ſolidas, id tamen ſucceſſiue fit, in fibræ particula minima, adeoque in corpore

noſtro,

noſtro, inducitur hoc modo mutatio naturali maxime ſimilis, inſenſibilisque, dolorem aquam ex adhæſione ſua non inferre patet.

§. 15.

Ignis in ſtatu naturali in noſtro corpore adeſt & adeſſe debet, quando autem, certo gradu abundat, tunc 1.) cohæſionem partium fibrarum, quarundam plane aufert quarundem vero ſimul imminuit, vel vnice quarundam particularum cohæſionem, tantum imminuit; vtroque in caſu igitur, dolorem infert (§. 11.) ſi in pluribus locis hoc fit ſimul admodum vicinis. 2.) Fluida expandit, & maxime quidem ob aerem in iis contentum, hinc quoniam ſolida tanquam vaſa, includunt fluida, illa a fluidis ſeſe expandentibus, tenduntur, ſicque *a*) ignearum particularum, fibrarum partes ſeparare conantium, actio per fluidorum preſſionem iuuatur, *b*) & per ipſorum vaſorum tenſionem, cohæſio etiam illarum partium, ad quas ſeparandas ignis iam dum agit, imminuitur, quæ omnia dolorem iam præſentem (n. 1.) magis augent. 3.) Fluidis noſtris in principio, maiorem fluiditatis gradum, multarum partium quoque reſolutionem & ſubtiliſationem, poſtea autem quam multæ ſubtiliores abierunt, coagulum infert.

§. 16.

Priori dictorum vt ignis agat modo (§. 15. n. 1.) talis quantitas eiusdem requiritur, quali vix vnquam ex corporis noſtri partibus productus adeſſe poteſt,

ſed vnice ab extra, tali in copia in corpus noſtrum penetrare ſolet, v.g. per flammam, corpora calefacta, candentia, radios ſolares vel mediante lente criſtallina in oculo, (vti in ſolis adſpectu fit,) vel alio modo alibi collectos.

§. 17.

Vix autem actio hæc ignis, (§. 16.) locum habet, quin ſimul etiam ignis in fluida agat dicto modo (§. 15. n. 2. 3.) idque demum vocatur ambuſtio, quæ multis quidem affectibus & ſymtomatibus ſtipata quidem eſt, de quibus tamen pro ſcopo noſtro conſideranda ea nobis tantum veniunt, & ſufficiunt, quæ diuerſas inde doloris oriundi, cauſas, gradus, ac durationem concernunt. vide infra.

§. 18.

Salia ob particularum ſuarum figuram, molem & maſſam, aqua ſoluta, poſt ignem ſolida noſtra reſoluere, & ſi ſufficiens eorum & aquæ ſimul adeſt quantitas, ſolutionem illorum præſtare valent; vti hoc de omnis generis, alcalici nempe, acidi & medii, ſale per experientiam quoque conſtat: in noſtro autem corpore inſignis terrearum, ſulphurearum, aquoſarum partium, quibus iuncta ſunt, copia, in ſtatu naturali, non niſi pauciſſima ad contactum cum ſolidis noſtris peruenire permittit, hinc, quicquid ſolida noſtra ſoluendo naturaliter præſtant, ſucceſſiue fit admodum inſenſibiliterque.

§. 19.

Irritatio eſt talis actio corporum quorumuis ir-

in fibras noſtras vt, maior affluxus fluidi neruei ad easdem contingat, ſaltim inde vel fibræ actio contractoria augeatur, vel ſenſatio intenſior, vel vtrumque horum producatur (quod fieri per experientiam quidem aſſumendum eſt, etſi ratio eiusdem genuina non ſatis conſtare videatur): ſin priorem effectum actio quædam inducit præprimis, illa irritatio magis dicitur *ſtimulatio*, ſi ſalia in fluido, tanta reperiunda ſunt quantitate, ut libere in ſolida noſtra agere, imo irritare tantum valeant, fluidum eiusmodi dicitur *acre*.

§. 20.

Vbi autem in noſtro corpore maiori ad ſunt quam par eſt copia & quidem 1.) ſalia alcalica, tunc *a*) ſi in ſolida agunt, eadem vel eo tantum gradu irritant, vt fibræ maior actio, aut dolor ſequatur, vel denique vnitatem ſoluunt, fibras diſrumpunt ac plane abſumunt, quod itidem ſine dolore prægreſſo fieri non potuit. *b*) ſulphur in noſtris fluidis, imo & idem, ac oleoſas, pingues, medulloſas partes in ſolidis contentas, reſoluunt, vnde vaſorum ſtimulatio, hinc celeritas motus fluidorum, & inde vti etiam ex ipſa reſolutione ſulphuris, immediate fit, calor & expanſio. 2.) acida, *a*) æque ac priora, fibras ſolidas diſcontinuant & rumpunt, vix vlla differentia, quam quod hæc ſulphureas, illa (n. 1. *a*. *b*.) terreas magis intactas relinquant. *b*) in fluidis terreas quidem particulas reſoluunt, hinc aptas reddunt, vt ad loca perueniant iis alias non de-

ſtinata, in quibus poſtmodum ſubſiſtunt & facile accumulantur, *c*) ceteroquin autem fluida coagulant, hinc ſtaſibus, obſtructionibus, aliisque anſam præbent. 3.) media quæ quidem raro ita comparata ſunt, ut eorum ex quibus compoſita ſunt, vnum alterum exacte temperet, quin vnum plerumque prædominium habeat præ altero; & ſic ex parte agunt vti mox dictum eſt (n. 1. vel 2.) vt media tamen *a*) in ſolida noſtra agentia, horum partes, magis tantum ſeparant quam reſoluunt, idque tamen non tanto quidem gradu ac per ſe acida vel alcalica, tali interim qui dolores eroſionesque ſepius etiam preſtat. *b*) fluidis noſtris commixta, etiam non tam reſoluendo, quam ſeparando tantum illorum partes occupantur, hinc fluidiora reddunt eadem, & ad ſecretionem aptiora.

§. 21.

Mutationes a ſalibus in corpore noſtro oriundas, imo ex adhæſione eorundem, ad dictas tantum, non reſtringimus. Ea iam tangimus, quæ pro ſcopo noſtro ſcitu neceſſaria videntur.

§. 22.

Quæ ex vi impreſſa agunt corpora (§. 6. 4.), in noſtras partes, & ſic cohæſionem earundem imminuunt, imo ſepe tollunt, ſunt 1.) quæ vt cuneus ſe habent, illas fere tantum, quibus immediate applicata ſunt partes, ex vi impreſſa ſeparare valentia, v. g. acus, cultelli ſpiculæ quæuis intruſæ 2.) quæ manifeſto tendunt, vti fit in contractione ſpaſmodica, in luxatio-

tione, item a contractione vitali fibrarum dissectarum vel disruptarum, in fibras integras, cum iis adhuc cohærentes, a spina infixa, porro a fluido in canalibus aut aliis cauitatibus contento, & maius spatium requirente, item in celeri, fortiori crebriorique musculorum agitatione & contractione, in qua successiue partium nisus erga se inuicem tollitur ita ut actionem suam naturalem amplius subire iidem musculi nequeant (§. 8.) quam tensionem comitari infarctus in aliena vascula, interstitia, imo & poros, postea autem sequi solet fluidi in multis locis subsistentia 3.) omnia corpora quæ sufficienter premunt, omnis enim pressio, tendit, atterit solida cum fluidis resoluit & infarcit hæc; quæ omnia (n. 3.) fiunt simul.

§. 23.

Ex impenetrabilitate resistentia, (§. 6.) tanta vi reagunt, quanta, a solidis nostris ipsis premuntur; si igitur pars nostra quædam in aliquod corpus resistens, vi maiori ac suarum est partium cohæsio pellitur, hæc prius superatur, quam vis, qua tota reliqua massa accedit, non aliter ac si corpus iam quidem resistens, in partem nostram solidam impulsum fuisset. Dolorem hoc modo inferre constat, spinam infixam, calculum, partes terreas, tartareas, aliaque.

§. 24.

Reliqua ex adhæsione in nostras partes agentia corpora (§. 13. n. 3.) sunt 1.) particulæ aëreæ, quæ

quæ tamen ob denſitatem ſuam & molem, vix ſi ex adhæſione agunt particulas cohærentes ſeparabunt; contra ſi atmoſphæram conſtituunt, comprimunt; ſi vero in interſtitiis vel poris, imo & aliis cauitatibus incluſæ hærent, atque vel a penetratione aliorum corporum in ſua interſtitia, vel ab imminuta, quæ illarum elaſticitati aderat, reſiſtentia, rareſiunt, ad corpora, manifeſto tendentia referenda ſunt quando nempe expanſione ſua, cauitati in qua hærent vim inferunt (§. 22. n. 2.) 2) Terreæ minimæ particulæ, particulis quidem noſtris terreis vtpote grauitate ſpecifica æqualibus adhærere, non autem ſic cohæſionem imminuere valent, quam potius augent; ſi autem præternaturaliter etiam mox dicto modo, ſubſiſtunt, & cumulantur, ex reſiſtentia fere ſola ſua, quam fibris noſtris ſenſilibus præſtant, (23) interdum ex infarctu (§. 22. n. 1.) dolorem inferunt: tenſio, quæ per molis ab accumulatione earundem fiente, incrementum fit, admodum lente ſuccedit, hinc eſt inſenſibilis. 3.) Tartareæ, utpote ex ſalinis & terreis compactæ particulæ, tanquam ſalinæ quidem adhærere, ob molem tamen ſuam ſeparare vix queunt, ſi vero ut reſiſtentia (§. 23.) vel impulſa (§. 22. n. 1.) corpora, agunt, actio ad ſeparandum qnam præſtant iuuatur per earundem adhæſionem (§. 18.).

§. 25.

Ceterum, de ignearum, ſalinarum, tartarearum & terrearum particularum actione, hoc inſuper

per tenendum, tartareas præ terreis in viciniores fibrarum partes ob quarumlibet ſuarum partium maiorem aptitudinem ad diſſoluendum(§. 24. n. 3.)plerumque agere ſimul, probabiliſſimum videri, cum terrearum, quæ ex infarctu dolorem faciunt(§. 24. n. 2.) ob figurarum ſuarum, & ſitus, reſpectu ad fibrarum noſtrarum partes cohærentes, diuerſitatem, vix tanta copia in eodem ſpatio, ſimul ad ejusmodi actionem diſpoſita ſit: vti porro de ſalinis particulis, quod maior in eodem ſpatio ſiue æquali ſuperficiario, numerus, quam tartarearum, & de igneis, quod harum maior quam ſalinarum, ad ſeparandas diuerſas partes vnitas, ſimul agere poſſit, facile perſpicitur.

§. 26.

Determinatis iam hucusque iis, ex quibus ortus doloris concipitur, patet: conditiones, ſub quibus dolor fit eſſe 1.) fibræ ſenſilitatem, 2.) actionem alius cuiusdam corporis, vnitatis in noſtro corpore ſolutionem, intendentem, tantam, vt fibra rupturæ ſit proxima, ſaltim præternaturaliter propior.

§. 27.

Porro patet, dolorem eſſe eo intenſiorem 1.) quo delicatior ipſa pars affecta i. e. quo ſenſilior eſt 2.) quo minor ſit cohæſio partium eiusdem 3.) quo plures partes vicinæ, vel vnius fibræ, vel plurium vicinarum, ſimul patiuntur, 4.) quo citius a naturali ſtatu fibræ in præternaturalem (§. 9.) fit

mutatio, 5.) quo plures harum circumſtantiarum (n. 1. 2. 3. 4.) combinantur.

§. 28.

Vltro ex omnibus hactenus dictis patet, dolorum perceptiones, & ſic ipſos dolores, pro cauſarum varietate (§. 13. ad 24.) combinatione, multitudine, & diuerſitate noſtrarum partium (§. 25. & 27. n. 1.) in infinitum fere differre; imo nec communes ratione perceptionis noſtræ, factas dolorum diuiſiones & diſtinctiones, exhaurire exacte eorundem diuerſitatem; cum interim aliqualem conuenientiam inter ſe habere debeant dolores, qui oriuntur quando partes ſimiles ſimiliter afficiuntur.

§. 29.

Sic igitur, quæ tendunt partem noſtram aliquam, tantum non omnium fibræ partium ſecundum longitudinem eiusdem poſitarum æqualiter cohærentium, cohæſionem æqualiter imminuunt; hinc, quoties vel ab igne, vel a ſalibus, vel aliis impactis particulis, vel alio quouis corpore, in tota fibra, vel notabili eius parte, ſecundum longitudinem, partium cohæſio imminuitur, ſimilis fieri debet perceptio, tenſionis perceptioni, & dolores eiusmodi audiunt *tenſiui*.

§. 30.

Si pungente corpore dolorem nobis excitamus, in paucarum fibrarum, paucas ſimul partes agimus, non pluribus aliis ſaltim eo gradu ſimul tenſis; quotiescunque igitur, vel a particulæ fere cuius-

uis in vaſculum minimum infarctu, & poſtea vel ab huius conſtrictione, vel illius impulſu, in paucas ſic tantum partes agitur; vel ex adhæſione agentia quædam in ſpatio ſatis exiguo hærent, ibidemque ſolutionem continui inferre tentant, dolor *pungitiuus* oritur.

§. 31.

Si circa partes noſtras, motu reciproco gaudentes, aliquod corpus hæret, dolori anſam præbens, & idem partibus noſtris reciproce motis, vel reſiſtit, vel impellitur, vel ſi eiusmodi fibræ partes quædam conſtituentes ſic cohærent, vt relaxata fibra, dolor remiſſior ſit (§. 9.), cunctis hiſce de cauſis vel ſub circumſtantiis, dolor quem ſentimus, dicitur *pulſatorius*.

§. 32.

Si a ſalinis vel igneis aliisue ſucceſſiue abſumuntur partes noſtræ, hi dolores audiunt *roſiui*.

§. 33.

Si plurium partium vicinarum, cohæſio, ad primum præternaturaliter minoris cohæſionis gradum, imminuta eſt, dolor inde peræceptus, *grauatiuus* nuncupatur.

§. 34.

Qui in membranis oſſibus immediate annexis, ſentitur, dolorem *frangitiuum* appellamus.

§. 35.

Abſoluunt fere hæc (§. 29. ad 34.) vulgares diuiſiones dolorum, ſed ſi fatendum quod res eſt,

ita comparata videntur, vt medicus illorum accurata obſeruatione & contemplatione tantum non ſuperſedere facile queat, dum, quoniam, non vna dictarum ſpecierum, ex vnica tantum, cauſarum remotarum (§. 13. ad 24.), ſed ex pluribus, maxime diuerſis, & contraria plane, interdum indicantibus oriri poteſt, nec ad diſtinctam cauſæ cognitionem, hinc nec ad curationem conducant.

§. 36

Effectus & conſequentia dolorum magis tenendi, quorum primi & fere inſeparabiles ſunt 1.) fibræ affectæ actio contractoria intenſior; ſi tendinoſæ partes irritatæ ſunt, maxime omnium contractio ſpaſmodica: quæ quidem an ex ipſo dolore, an ex eius cauſa tantum, an ex utrisque ſimul deducenda eſſe malis (§.11. 19.) nobis iam perinde erit. 2.) Hunc excipit, ſi maioris dolor momenti eſt, corporis non minus ac animi inquietudo, in hoc enim anxia & perpetua adeſt intentio, dolorem quantocius abigendi, quæ ſemper copioſiorem in cerebro ſecretionem, & virium notabilem imminutionem iunctam & ſubſequentem habere ſolet; hinc in illo, adſunt vigiliæ, in tenerioribus, imprimis in infantibus & ſenibus, ſi genus neruoſum nimis irritatur, conuulſiones, in principio aucta eſt ſolidorum imprimis ſanguiferorum vaſorum, actio in fluida contenta, vnde calor, & largiores ſubtiliorum ſeroſarum partium ſecretiones fiunt, poſtea vero calor ex ſanguinis reſolutione, & ſiccitas per ſe remanent.

Hi

§. 37.

Hi effectus tanquam causæ, varia denuo inducunt mala. & quidem 1.) si vasa arteriosa ab obiecto dolorifico affecta sunt, hæc sese coarctantia (§. 36. n. 1.) si inflammatio iam adest, illam & ipsum simul dolorem magis augent (§. 23.) vel si nondum adest inducere possunt; si vasa quælibet affecta sunt, stagnationem saltim fluidorum efficere valent. 2.) Ex nimio calore sitis, ex nimia siccitate maior dispositio ad vigilias, ex calore autem, siccitate, & intemperatis irregularibusque seri secretionibus (§. 36. n. 2.) humores acres redduntur, febres, lipothymiæ, aliaque fiunt.

§. 38.

Dolorem quidem, cum a cohæsione partium nostrarum, præternaturaliter imminuta (§. 11.) oriatur, recte inter symtomata referri patet; hinc cum istud quod hanc cohæsionis imminutionem præstat, sepe maioris simul sit morbi causa, quam est ipse dolor, atque hinc, hocce magis vrgente morbo sublato, ipse etiam sublatus sit dolor, sepe eum a medico non attendi, neque adeo attendendum esse, feliciter tamen curari, vti v. g. in febribus continuis, ardentibus, phrenitide &c. summus fere dolor capitis, principalioribus hisce morbis, vel ad certum tantum gradum subactis, illico silet: si autem istud, quod dolores sepe atrocissimos producit, de cetero animalem oeconomiam non statim sensibiliter turbat, aut si doloris alium morbum

comitantis, vel etiam vt causa sequentis, effectus, (§. 37.) primarium morbum nimis auget; solum dolorem, medici auxilium determinate magis ad se vocare, vti fit in arthritide, cephalalgia, odontalgia, colica, cardialgia, ambustione &c. atque ita huius symtomatis curam, specialiter non raro, valde desiderari.

§. 39.

Tollitur dolor, quam primum conditiones sub quibus demum adest (§. 26.) auferuntur, quod obtinetur, 1.) vel auferendo ipsam actionem, quæ cohæsionem partium fibræ præternaturaliter imminuit, ut talem, quod duplici modo fieri potest *a*) vel mutando quid in agente, id est obiectum peregrinum ad separandum agens (§. 13. ad 24.) remouendo a fibra irritata, vel *b*) mutando quid in reagente, fibræ nempe affectæ, renitentia; fibræ enim sic affectæ cohæsio, si maior redditur, naturalis permanere potest, etsi actio peregrina non cesset; aut si emolliendo fibra relaxatur, eo efficitur, vt eiusdem contractio partim vitalis, partim, ab irritante iam insuper inducta (§. 19. 36.) non amplius tanto gradu augeat actionem peregrini, separationem fibræ partium, intendentis; vel vt prius ipsa fibra cedat, quam partium suarum quarundam, separatio fieri possit, vel vt extendi melius queat, (§. 22. n. 2.) sufficiente quantitate humidi in ea præsente, cum tanquam aridior, antea concipi poterat. 2.) sensilitatem fibræ destruendo.

§. 40.

§. 40.

Tria hinc constituta sunt, dolores quæ sopiunt remediorum genera, nempe 1.) quæ causam, ipsum scilicet obiectum peregrinum, abigunt (§.39. n.1.*a.*) *paregorica*, dicta, 2.) quæ fibram ad reagendum peregrino obiecto sine dolore, adaptant (ibid. *b*) quæ *anodyna*, 3.) & denique quæ sensilitatem vel in parte vel toto corpore minuunt, (§.11.) quæ *topica*, *hypnotica*, *narcotica* audiunt.

§. 41.

Paregorica igitur sunt, ignem aut sales, fibris nostris adhærentes, absumentia (§.15. 20.); fluida quæ vasa extendunt (§.15.n.2.§.24.n.1.§.22.n.2.) condensantia aut euacuantia; denique tartareas (§.24.n. 3.), terreas (ibid. n. 2.) aliasque infarctas, (§.15. n. 3. §. 20. n. 2.*b.c.*) particulas, aut quæuis alia quæ extendunt vel resistunt (§. 22. 23.) auferentia.

§. 42.

Speciatim particulæ 1) igneæ, quæ per se, imo & aliis salinis tartareis &c. iunctæ (§. 13. n, 1. §. 20. n. 1. *b.*) dolorem inferunt vel saltim augent, auferuntur optime per nitrosa, humectantia, & causam caloris in massa sanguinea corrigentia alia. 2.) salinæ particulæ, cuiuscunque demum generis sint, auferuntur per diluentia, absorbentia, si in viscido hærent per resoluentia, incidentia iuncta, sin minus, impediuntur per inuiscantia gelatinosa; si sunt vel acida vel alcalica, mutando eadem in media, sepe si in viscido hæserant, hoc insimul hoc modo resoluitur, & salia ad eliminationem e corpore magis disponuntur.

(§. 20.

(§. 20. n. 3. *b.*) cum præterea acidis antacida, alcalicis alia appropriata ſint. 3.) fluida, vaſa extendentia, a calore rarefacta, hoc ceſſante, ſua ſponte, vel ſi ex quauis alia, partium fluidi, in cuius interſtitiis particulæ aëreæ hærent, leuiori cohæſione, ab his ſeſe expandentibus turgeſiunt, per ea quæ hanc reſolutionem auferunt & fluida decenti iterum gradu inſpiſſant, redeunt ad minores terminos; humores copia peccantes, per debitas euacuationes, vti ſanguis ſepe exoptatiſſimo cum effectu & vel momentaneo, per venæſectionem, ſerum aliis variisque modis eiicitur 4) ſpeciatim aër ſi ex alimentis vel aliis viſcidis reſolutis, quod in inteſtinis præprimis fit, prodiit, & vel hinc abſolute, vel relatiue ſaltim ad cauitatem continentem, v. g. ſpaſmodice contractam & coarctatam, copia peccat, per ſic dicta carminatiua remouetur. 5.) tartareas partes, terreas, aliasque infarctas (§. 15. n. 3. §. 20. n. 2. *b. c.*) reſoluentia & diſcutientia, alia denique 6.) tendentia vel reſiſtentia, manus chirurgica quam optime & vnice, interdum aufert.

§. 43.

Anodyna medicamenta ſunt 1.) roborantia fibram, non quidem talia, quæ affluxum fluidi neruei, hinc contractionem fibræ augent, ſaltim huiusmodi non ſola; ſed talia, quæ cohæſionem partium fibræ vel per appoſitionem nouarum, vel per ſubſtitutionem fortius cohærentium, in locum leuius adhærentium, vel per ablationem earundem partium, quæ fortiorem aliarum cohæſionem,

onem, naturaliter impediebant, augent; & hæc locum habent in omni quidem dolore mitigando, specialius autem adhuc requiruntur, ſi per vim fibræ contractoriam auctam, diſſipatio & propulſio obiecti irritantis, ſperari poteſt, in quo caſu, ea quæ influxum ſpirituum in fibram tantiſper augent iungi poſſunt, & vbi hæc combinata, paregorici quaſi locum ſuſtinent; vti ſunt ſpirituoſa, ſulphurea, terreſtria, externe commodius, ſub linimentorum ſpirituoſorum, oleoſorum, emplaſticorum, epithematum liquidorum vel ſiccorum, ſuffimigiorum, forma applicata. 2) Emolientia de quibus quomodo agant vt anodyna, iam ſupra dictum eſt (§. 39. n. 1. b.), & inſuper patet eadem vt reſoluentia diſcutientia &cet. vicem ſimul ſubire paregoricorum.

§ 44.

Hypnotica & narcotica 1) ſi ſalium ſimul acrimoniam temperant, defectum ſeri reſtituunt motus fibrarum ſpaſticos, vel conuulſiuos ſedant, ſpiritus in omni ſenſatione fortius quam alias motos, & hic forſan acriores (§. 37. n. 2.) temperant, & ſic ſomnum inducunt atque in hoc dolores ſepeliunt, anodyna & paregorica hoc modo ſimul exiſtentia remedia, exoptatiſſima ac deſideratiſſima ſepe ſunt dolorum ſolamina. 2) Quæ autem hæc non præſtant, vel plane a cauſa doloris contraindicantur, aut totius maſſæ ſanguineæ viſciditatem inferunt, & hinc omnes motus vitales minuunt, non niſi, ſumma ex neceſſitate (§. 36. 37.) ab indicatione ſic dicta conſer-

vatoria, facta exceptione, admitti debent. Id quod præprimis de narcoticis valet, atque topicis eiusmodi, quæ exterius applicata, neruosos canaliculos constringendo, influxum spirituum, atque sic ipsam sensationem impediunt, interius autem assumta, summe debent esse solubilia, & sic omnis fere generis interstitia, in nostra massa sanguinea, aliisque humoribus, cunctis quidem satis heterogeneis, replentia, adeoque numerum punctorum contactus augendo in toto fluido, huius fluxilitatem imminuunt, humores viscidiores, & subtilissimas partes naturaliter ita secernendas, ad hanc secretionem ineptas reddunt; inter quæ eminet opium quod particulis ex sale & sulphure, vtrisque subtilissimis, tam arcte vt in corpore nostro, in hæc sua principia resolui vix queat, compactis, constat, adeoque, per, sal, sulphur, & aquam in nostro corpore solui potest: qua, ab eiusmodi narcoticis, in omnibus fere partibus æquabili, massæ nostræ sanguineæ, inducta sufficienti inuiscatione, præ aliis ille effectus, sese exserit, quod illius fluidi, a sanguine secretio prohibeatur, quod ad motum & sensum, nostrarum partium solidarum, necessario tamen requiritur.

§. 45.

Hinc, cum sensus & motus in nostro corpore, ita connexi obseruentur, vt raro in vno horum quid lædatur, altero integro permanente; sepe tamen

idem

idem quod dolorem efficit, vel ſaltim eiusmodi materia, cuius quædam tantum partes, dolores faciunt, ex corpore noſtro eiicienda ſit, niſi, maiora ex eadem, incommoda expectare velimus, quod in arthritide, dyſenteria, alibique videmus, vbi quam primum debitæ euacuationes intermittuntur, maiori cum vitæ periculo, materia peccans aliorſum defertur, vel ſaltim poſt breue tempus, priſtini dolores, acerbius recrudeſcunt: ſed eiusmodi eliminatio vix niſi per vires, & motus, præcipue ſecretorios, & excretorios noſtri corporis ſi non ſolito maiores, ſaltim integros, demum procedat; patet, quam cautus, & circumciſus eſſe debeat eiusmodi, quæ ſenſum & motum tollunt (§. 44. n. 2.) verbo narcoticorum vſus medicamentorum.

§. 46.

Neque huic fidendum nimis eſt, quod hæcce, imprimis opium, interdum ſudorem mouere videas, hic enim effectus, etſi primaria doſi hunc in finem exhiberetur, vix euenit, niſi ab acrimonia quadam, organa huic ſecretioni dicata, conſtricta erant, & hac per eiusmodi viſcidum temperata, dicta organa ad ſecretionem iterum adaptantur, vel fluidum hoc modo ſecernendum nimis reſolutum erat, vt ſub forma inſenſibilis tantum perſpirationis abire potuerit, quod ſi fluidum decenti gradu inſpiſſatum eſt, magis colligitur, & non tam inſenſibiliter in auras abit.

§. 47.

Eadem interim opiata, in nimia fluidorum resolutione, & inde ortis doloribus, & si metus qui ex imminutione aliquali motuum quorundam vitalium aut naturalium nostri corporis suboriri posset, abest, prudentissimis quos celebramus medicis, tutissima dudum, ac probatissima fuerunt medicamenta.

§. 48.

Ad magis specialiora iam descendere parati, breuissimis illud in non nullis tantum, nobis sufficiat fecisse, & a doloribus quos inflammatio parit faciamus initium. Adest autem in inflammatione 1.) sanguinis in vasculis minimis, orta, vel a sanguine in ipsis hisce viis coagulato, vel ab huius partium quarundam mole, praeternaturaliter aucta, vel a vasculis, aut a spasmo, aut ab acrimonia manifesta, corrugante, aut alio constanter premente & angustante coarctatis, stagnatio; 2.) vnde sanguinis reliqui, huic stagnanti (n. 1.) appulsi, maior in vasa, istis vasculis, in quibus stagnans haeret, respondentia, reactio, quorum & inde vis contractoria intenditur, quo ipso 3.) maior fit pressio, vti omnium fluidorum, sic etiam ipsius stagnantis, vnde 4.) resolutio huius, 5.) extensio vasculorum in quibus stagnat fluidum, & contractio spasmodica eorundem, 6.) infarctus particularum fluidi stagnantis, partim non resolutarum, vt ipsorum globulorum sanguinis, in vasa iis

alias

alias non destinata v. g. lymphatica, secretoria, partim particularum resolutarum (n. 4.) in interstitia imo forsan poros fibrarum, harumque partium constituentium 7.) superuenientibus maiore totius massæ sanguineæ calore (n. 2. 3.) aliisque.

§. 49.

Ex quibus omnibus (§. 48.) causa doloris in inflammatione præsentis, satis multiplex (ibid. n. 4. 5. 6. 7.), & remediorum, ipsi inflammationi, huiusque inseparabili fere symtomati dolori nempe, applicabilium, tantum non perfecta identitas cognoscitur: quæ enim hi dolores maxime etiam vrgentes, indicare possunt, venæsectionem (§. 48. n. 3. 6 §. 42. n. 3. §. 13. n. 1.), diluentia, resoluentia, discutientia (§. 48. n. 1. 4. §. 42. n. 2. 5.) calorem imminuentia (§. 48 n. 7. §. 42. n. 1. §. 13. n. 1.), fibram tensam roborantia (§. 48. n. 5. §. 43. n. 1.) si ad suppurationem tendit emollientia (§. 43. n. 2.), aliaque, ipsa etiam desiderat inflammatio; nisi cinnabarina, succinata, crocata, emulsiones mucilagino-oleoso-aquosas, ad spirituum motum componendum (§. 44. n. 1.) in vsum vocare velis.

§. 50.

Opiata in hoc casu, vbi nempe sanguis subsistens, resolutionem ac discussionem requirit, & e vena emissus, grumescens, pellemque albam, duram, coreaceam induens, viscedinem suam præternaturalem monstrat, tantum abest vt conducant,

vt gangrænam potius accelerent; experientia teste. Quod si autem ab acrimonia transpiratio impedita, hinc maior pressio, & alia malum augentia, adsunt, vtique magis locum habent, vt diaphoretica.

§. 51.

In ambustis, discontinuatio solidorum, subitanea resolutio, rarefactio, dissipatio, expansio, infarctus, extrauasatio fluidorum, ac demum horum coagulatio facta est (§. 15.), quibus inflammatio, mox superuenit. Dolor igitur hic præsens, in initio summus, postea parum remissior, lenitur per coagulati resolutionem, quod statim post læsionem, optime non raro, per nouam caloris admissionem & sic temporarium quidem doloris augmentum, fit, & postea a fibris irritatis remotionem, quod quidem vtrumque hic optime efficitur, si transpiratio simul in parte læsa impeditur, per mucilaginosa, oleosa, saturnina, acetum, emplastica; sic enim occlusis poris, quod alias perspirabat remanet, diluit, soluit, & quod de iis externe applicatis, penetrat, resoluit coagulata, roboratque fibras.

§. 52.

Idem illud, quod, si præternaturaliter, ad momentum quasi tantum, in corporis nostri aliqua parte abundat, ignis nempe, dolorem generare valet, non minus eundem infert, quamprimum præter naturam deficere in aliqua parte incipit; & quidem

dem dolorem producit ab omni alio ex reliquis omnibus caufis (§. 13. ad 14.) in noftro corpore, concrete orto, quia a mera tenfione fit, perceptione diuerfum (§. 28.) fenfum illum frigoris intolerabilem fere, puto, quem habemus, fi a corporibus fumme frigidis, aere, aqua aliisque, partes noftras immediate contingentibus, particulæ igneæ ex iisdem auferuntur, tunc enim, tam folida, quam fluida, condenfantur quidem, & per hanc ipfam condenfationem fibrillæ hifce fefe contrahentibus annexæ, tenduntur, donec etiam hæ, contractæ & coarctatæ fint, ita, vt tota pars infenfilis reddita fit, propter nimiam folidorum rigiditatem, & fluidorum fpiffitudinem, manente interim continuo, in partibus, hifce iterum vicinis fimili tenfione. Fluidorum infpiffatorum, & ad folidorum indolem redactorum per abitum ignearum, particulæ, magis in fe inuicem, quam in fibrarum partes agunt, hinc in hoc cafu, minus ac in quouis alio vbi dolor in noftro corpore excitatur, actio ex adhæfione particularum (§. 13.) immediate ad cohæfionis noftrarum partium imminutionem hinc dolorem, concurrit. Definit hic dolor, quam primum fuceffiue ignis, in fibras antea igne orbatas, atque fic conftrictas aliasque tendentes, iterum penetrauit, & eas relaxavit. Succeffive autem illud fieri debet, alias enim quoniam partes a frigore infenfiles redditæ funt, ingentem caloris gradum perferre queunt, absque in-

com-

commodo ſtatim ſenſibili, aſt, humores inſimul rarefieri poſſunt, atque ſic expandi, vt rigiditate fibrarum, & viſciditate humorum ſublata, atque ſic ſenſu reſtituto, haud leuior dolor a fluidis expanſis in minimis vaſculis, percipiatur, ac antea aderat.

§. 53.

Sed hunc dolorem, etiamſi dicto modo (§. 52.) ſubactum, alius inſequitur, nam in, eadem condenſatione humorum, imprimis, eiusmodi vti noſter ſanguis eſt, tam heterogenei, & naturaliter tam calidi, neceſſario fit mutatio interſtitiorum, permutatio partium in ſe inuicem agentium, & inde præcipitatio multarum, harum ſubſidentia, & ſtaſis non niſi lente reſolubilis, corruptio, vnde dolor ſatis pertinax vel dicto modo tranſpirationem in parte ſiſtendo (§. 51.) vel volatilioribus, reſoluendo partes diſtendentes & rodentes, tollendus. Præcauetur autem hicce dolor (§. 53.) & curatur ille prior (§. 52.) præſentaneo effectu, per frictionem fortiorem, & quæ huius vicem ſupplent.

§. 54.

Arthritici dolores, ab acidis ac tartareis enormi quantitate maſſæ noſtræ ſanguineæ remixtis particulis, producti, & quoniam materia hæcce, in locis membranoſis, & tendinoſis ſubſiſtit, maiori ibidem preſſione, & fibrarum contractione ſpaſmodica (§. 36, n. 1.) inſigniter aucti, licet atrociſ-

ſimi,

ſimi, vix niſi per paregorica, & anodyna (§. 43. n. 1) ac hypnotica mitiſſima (§. 44. n. 1.) tractandi ſunt. Paregorica hic requiruntur, quæ 1.) acidum deſtruunt, alcalica fixiora, & volatiliora animalium imprimis, abſorbentia, diluentia, 2.) quæ idem e corpore noſtro eliminant, & quidem præcipue per inſenſibilem tranſpirationem tantiſper adauctam, non tamen ſudorem, quod ſimul præſtant diluentia, & alcalica volatilia mox laudata (n. 1.) item alia quæuis mediæ naturæ volatiliora, quibus opiata correctiora, refracta doſi iuncta (§. 46.): 3) quæ, diſtenſionem fibrarum nimis fere repletorum vaſculorum, & infarctum partium irritantium, preſſione maiorem efficientem (§. 13. n. 1. §. 24. n. 3.) tollit, in hocce affectu probatiſſimum remedium, venæſectio. Anodyna hic conſtituunt, quæ exterius applicata, tuto paregoricorum vicem ſimul ſubeuntia, fibras roborant, ac ad propellendum irritans adaptant (§. 43. n. 1.) & hoc ipſum ſimul reſoluunt ac diſcutiunt, ſpirituoſa, alcalica ut acidum ſimul deſtruatur, camphorata aliaque. Quæ enim vel reſolutionem non præſtant, ſed magis potius coagulant, fibras adſtringendo, inſenſiles reddunt, vel materiam non correctam, & potius magis noxiam redditam, repellunt, qualia exhibeant facile patet, damna. Hypnotica denique, hic admittenda, ita comparata eſſe debent, vt eliminatio materiæ peregrinæ, per ea non impediatur (§. 45.) quæ enim exinde mala oriri ſo-

leant, notiſſimum eſt; ſpirituum motum tantum componere debent, i. e. usque ad ſtatum naturalem, motum eorum maiorem, minuere, & eorum forſan intemperiem & acrimoniam corrigere, atque eo ipſo ſpaſmis occurrere, quod per emulſiones, cinnabarina, opiata diaphoreticis humidisque iuncta, ſulphur vitrioli anodynum genuinum, ſulphuri vegetabili forſan maritatum, accuratiſſime obtineri poterit.

TANTVM.

PRÆ-

PRÆNOBILI ET EXIMIE DOCTO
DNO. CANDIDATO
FRIDERICVS HOFFMANNVS
S. D. P.

Magnus utique, & maior fere, quam quidem temporum conditio fert, est numerus eorum, qui Medicinæ addiscendæ animum adiiciunt. Difficillima autem est ars nostra, quæ præsidet sanitati, & tam animi, quam fortunæ dotes, postulat haud vulgares. Quare doleo vehementer, quotiescunque video, quos utrumque, alterutrum, aut, quod maximum, ingenii ac iudicii vis, destituit. Vicissim lætor impense, si inter pauciores offendo, qui ingenium aptum, iudicium perspicax, discendi ardorem simulatque solidam & fidam institutionem nacti. Tanto magis, quando animum prius rite præpararunt, ad percipiendas exacte artis medicæ veritates, ad invenienda etiam in difficilibus sæpenumero & arduis casibus, accommoda atque proficua remedia. Si vero ulla disciplina futuro Medico hoc nomine utilis ac necessaria dicenda; est certe illa, quam parens artis, HIPPOCRATES, *filio commendavit serio, numerorum & geometriæ scientia. Hæc enim animam ad meditationes profundas, ad patientiam præparat, perspicuis conceptibus assuescit ac inculcat demonstrandi methodum, qua nihil assumitur, quam clare evictum, omniaque decenti inter se connexione exponuntur. Vnde qui Mathesi excultum animum afferunt ad Medicinam, næ! ii longe citius atque felicius in eius studio proficiunt, longeque rectius ac perspicacius, quæ fal-*

sa, erronea, aut speciosa, a veris & usui aptis discernere queunt, ac illi, qui hoc adminiculo destituti, confuso multo ac pæne infando labore in Medicinæ sacrario oberrant. Facillimum foret, assertum hoc comprobare exemplis innumeris eorum, qui magnam laudem & immortale nomen inde consequuti. Sed loquitur res ipsa. Ego interim propterea non possum, quin de tuis Candidate eruditissime, *studiis spem concipiam amplissimam. Tu quippe solida in mathematica, physica & chymica scientia jecisti fundamenta, tum medicum studium aggressus es, ac in eo nil nisi, quod perspicuum, quod plane evictum & per firmam conclusionem demonstratum, agnouisti verum. Testatur illud abunde tua hæc dissertatio, quam ipse elaborasti egregie & cuius argumentum exposuisti ac demonstrasti prorsus mathematice. Id quidem non inficiandum, esse in medicina & evenire in praxi multa, quæ, quia Medicus intimam corporis vario modo sensibilis ac mobilis, scientiam acquirere nequit, demonstrandi seriem ac modum exceedunt. Sæpius potius in physicis rationibus, causisque proximioribus acquiescendum, quam transeundum ad ultima, per experientiam demum discenda. Nihilominus probo ego, maximeque collaudo, uti in aliis, sic etiam Te, quod sublimi utilissima scientia animum prius sic excoluisti, ac perfecisti, ut progressus in medico studio facere potueris eo maiores eoque solidiores. Atque etiam sum omnino persuasissimus, Te ob id imposterum non minus felices experturum fore rerum successus. Quos ut obtineas semper, summum Numen faxit, Te salvum & incolumem servet, simulatque ut tutelarium Musarum gratia virtus Tua magis magisque enitescere queat, benignissime concedat. Vale. Deproperab. Halæ Prid. Nonar. Aprilis, anni R. S. cIↃIↃCCXXX.*